

PRILOG 1: SAŽETAK KLJUČNIH ODREDBI PANDEMIJSKOG SPORAZUMA SZO-a I SUSTAVA PABS

Pandemijski sporazum Svjetske zdravstvene organizacije (SZO) ima za cilj jačanje globalne spremnosti i odgovora na buduće pandemije. Sporazum predviđa stvaranje obvezujućeg međunarodnog okvira kojim bi se države članice obvezale na zajedničko djelovanje u razmjeni informacija, zdravstvenih resursa i biomedicinskih materijala.

1. Opći cilj sporazuma

Sporazum uspostavlja pravni okvir za globalnu suradnju u prevenciji, pripravnosti i odgovoru na pandemije. Njegov cilj je jačanje solidarnosti i pravedne raspodjele koristi između država članica.

2. Obvezno dijeljenje patogena i genetskih informacija

Sporazum uvodi obvezu država članica da prikupljene uzorke patogena i njihove genetske sekvence dijele putem međunarodnog sustava Pathogen Access and Benefit-Sharing (PABS). Države su dužne omogućiti pristup tim podacima SZO-u i drugim članicama, neovisno o nacionalnim zakonima o biološkim resursima.

3. Sustav pristupa i raspodjele koristi (PABS)

PABS sustav uspostavlja mehanizam razmjene bioloških materijala i genetskih informacija na globalnoj razini. Zauzvrat, koristi poput cjepiva, dijagnostičkih sredstava i tehnologija trebale bi se raspodijeliti prema načelu pravednosti i solidarnosti. U praksi, sustav omogućuje centraliziranu kontrolu pristupa biološkim uzorcima i zahtijeva prijenos tehnologije i know-how-a trećim stranama.

4. Utjecaj na nacionalni suverenitet

Države članice obvezuju se uskladiti svoje zakonodavstvo s pravilima PABS-a i omogućiti međunarodni nadzor nad dijeljenjem patogena. To može ograničiti nacionalnu kontrolu nad biološkim resursima i znanstvenim istraživanjima koja sadrže genetske podatke građana.

5. Mogući rizici u području ljudskih prava

Odredbe o obveznom dijeljenju genetskih podataka otvaraju pitanja:

- zaštite privatnosti i genetskih podataka,
- mogućnosti komercijalne zlouporabe biološkog materijala,
- utjecaja na slobodu znanstvenog i profesionalnog rada,
- ograničenja prava na slobodno odlučivanje o medicinskim mjerama u izvanrednim okolnostima.

6. Nedostatak demokratskog nadzora

Operativne odluke i upravljanje PABS sustavom provodili bi se putem tijela pod okriljem SZO-a, što smanjuje mogućnost izravne demokratske i parlamentarne kontrole država članica nad provedbom mjera.

Zaključak

Sažetak ukazuje da Pandemijski sporazum i PABS sustav sadrže odredbe koje mogu imati izravan učinak na suverenitet Republike Hrvatske i na ustavna prava građana, uključujući tjelesni integritet, privatnost, vlasništvo, slobodu kretanja i znanstvenu slobodu. Zbog toga se predlaže da Ustavni sud Republike Hrvatske ispita njihovu suglasnost s Ustavom prije ratifikacije.